

Скупштина општине Вршац на својој седници одржаној 28.12.2011. године, усвојила је

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА
ИЗБЕГЛИХ, ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА И ПОВРАТНИКА
ПО ОСНОВУ СПОРАЗУМА О РЕАДМИСИЈИ
У ОПШТИНИ ВРШАЦ
ЗА ПЕРИОД 2012. – 2015. ГОДИНА**

Вршац, децембар 2011. године

САДРЖАЈ

У В О Д	3
Уводна реч председника општине Вршац	3
Шта је Локални план акције за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника	4
Учесници у процесу локалног акционог планирања	5
Сажетак / Резиме	7
Abstract/Summary	8
ПОГЛАВЉЕ 1.	9
Основни подаци о општини Вршац	9
Географски подаци о општини	9
Привреда	10
ПОГЛАВЉЕ 2.	21
Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у општини Вршац	21
ПОГЛАВЉЕ 3.	22
Анализа ситуације и закључци	22
ПОГЛАВЉЕ 4.	29
ПОГЛАВЉЕ 5.	31
Општи и специфични циљеви ЛАП-а	31
ПОГЛАВЉЕ 6.	32
Активности – задаци за реализацију ЛАП	32
Табела локалног акционог плана	32
ПОГЛАВЉЕ 7.	41
ПОГЛАВЉЕ 8.	42
ПОГЛАВЉЕ 9.	44

УВОД

Уводна реч председника општине Вршац

Вршац је град богате прошлости. Генерације људи, у протеклих неколико векова, давале су свој печат граду под вршачком кулом. Улице, тргови, зграде, паркови, али и приче, предања и легенде – сведоче о томе са колико су љубави и пажње наши преци градили овај град. Историја Вршца нас свакако чини поносним, али, истовремено, и обавезује да са одговорношћу наставимо и будућим генерацијама оставимо још лепши град.

Ново време доноси нове изазове. Данас у 21. веку, неопходно је да у складу са околностима дефинишемо нашу визију развоја. Наша визија је: Вршац као мали - велики град. Мали – због броја становника. Велики – због квалитета живота. Акциони план који је пред вама, представља наш план како да остваримо ову визију. Желимо да Вршац градимо као економски развијену, демократску и социјално одговорну општину. Тако је и Локални план акције за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника, који има за циљ да олакша живот и поспешу интеграцију наших суграђана који су свој трајни или привремени дом нашли у нашој општини, усмерен у том правцу. План, с друге стране представља израз принципа солидарности и једнаких могућности али и нашу вољу да се најугроженијим друштвеним групама, међу којима су и избегла и интерно расељена лица, као и повратници, пружи додатна друштвена подршка.

Индустријска зона, нова радна места, толерантна атмосфера, добри међунационални односи, атрактивна култура, квалитетно образовање, стручна здравствена заштита, врхунски спорт, усклађени урбанистички развој, јавна безбедност, брига о социјално угроженим групама – то су циљеви које морамо да реализујемо уколико желимо да наша визија заживи. Општину Вршац не чини само град, већ и 22 села. Обавеза свих нас је да живот у селима учинимо сличним животу у граду што је више могуће.

Вршац је град богате прошлости, али може бити и град још боље будућности. Ништа није настало а да пре тога није било део нечије визије; ипак, није довољно само имати визију. Неопходно је уложити огромну енергију и труд како би сви планови постали реалност. И визију и енергију имамо. Зато, хајде да то заједно урадимо!

Уверен да ће план послужити свим заинтересованим и одговорним институцијама, организацијама и појединцима да појачају своје активности и постигну боље резултате у раду, захваљујем свим актерима који су учествовали у његовом креирању.

Председник општине Вршац
Чедомир Живковић

Шта је Локални план акције за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника

У овом документу под процесом локалног акционог планирања за унапређење положаја избеглих¹, интерно расељених лица² (ИРЛ) и повратника по основу споразума о реадмисији³ подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих, интерно расељених лица и повратника намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току предвиђеног временског периода 2012. – 2015. године. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника посматрамо као резултат планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под избеглим и интерно расељеним лицима подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса. Повратници су сви они грађани Србије који су изгубили или нису имали право боравка у земљама ЕУ.

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица (ИРЛ) у општини Вршац, настао је као резултат учешћа у пројекту *Подришка институцијама Владе Републике Србије које су надлежне за избегла и интерно расељена лица*, а допуна овог акционог плана у вези с решавањем проблематике повратника спроведена је у оквиру пројекта *Јачање капацитета институција РС на пољу миграција*. Општи циљ пројекта био је проналажење решења на нивоу државе која ће пружити подршку Влади Републике Србије да на ефикасан и одржив начин одговори на потребе избеглих и ИРЛ. Пројекат је финансирала Европска унија, а спровела Међународна организација за миграције (International Organization for Migration – ИОМ). Корисници пројекта биле су институције Владе Републике Србије које су надлежне за избегла и интерно расељена лица: Комесаријат за избеглице Републике Србије (КИРС), Министарство за Косово и Метохију (МинКиМ) и Министарство рада и социјалне политике (МРСП), као и друга надлежна министарства, општинска повереништва за избегла и интерно расељена лица и *одабране општине/градови*.

¹ **Избеглица** је особа која је против своје воље расељена из свог завичаја или места пребивалишта. До проширења дефиниције избеглице дошло је 1938., када су у ову категорију сврстане и особе са објективно утемељеним страхом од прогона због етничке и верске припадности или политичких убеђења, да би се потом овај термин проширио и на све оне људе који су побегли из својих домова на друга места унутар својих земаља. Данас се овај појам односи на тзв. расељена лица. Избеглички статус траје све док лице не добије ново место пребивалишта или се врати кући. (<http://sr.wikipedia.org/wiki/Избеглица>).

² Не постоји правна дефиниција за **интерно расељена лица** као што постоји за избеглице. Међутим, извештај УН користи дефиницију: интерно расељена лица су лица, или групе лица, који су били присиљени да побегну или да напусте своје домове или места уобичајеног боравишта, а посебно као резултат или како би се избегли ефекти оружаног сукоба, генерализирана ситуацијама насиља, кршења људских права или природних катастрофа, и који нису прешли међународно признате државне границе. Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права. (http://en.wikipedia.org/wiki/Internally_displaced_person)

³ Према Споразуму о реадмисији с ЕУ, **повратник** је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих prima facie доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије.

Стратешки оквир пројекта одређен је у складу с политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица и другим националним стратешким документима од значаја за ову област. У циљу координисаног рада, коришћења научних лекција и најбољих пракси, овај пројекат узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група. Локални план акције за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника доноси се на период од 4 године, с детаљном разрадом активности за 2012. и 2013. годину.

Процес израде локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у општини Вршац, заснивао се на интерактивном приступу чије су оновне методолошке карактеристике да је:

- локални – спроведен је у локалној заједници и уважава локалне специфичности;
- партиципативан – укључио је различите битне актере процеса друштвено организоване подршке избеглим, интерно расељеним и повратницима у локалној заједници;
- утемељен на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама унапређења положаја избеглих, интерно расељених и повратника;
- прилагођен ситуацији у локалној заједници, актерима и промени којој се тежи;
- користи савремене методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;
- подстиче одговоран однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса, прикупљање и анализу основних података о положају и потребама избеглих, интерно расељених лица и повратника у општини Вршац коришћена је база података општинског повереника, центра за социјални рад, база података ромског координатора, резултати интервјуа са потенцијалним корисницима/цама и састанака са локалним актерима, статистички подаци, подаци Комесаријата за избеглице Републике Србије. У процесу израде овог ЛАП-а који поред избеглих и интерно расељених лица обухвата и мере за решавање проблема повратника, коришћени су подаци прикупљени кроз анкету коју је спровео Комесаријат за избеглице у оквиру пројекта СДЦ, као и подаци ИОМа. ЛПА је припремљен током новембра и децембра 2011. године.

Учесници у процесу локалног акционог планирања

У циљу израде локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у општини Вршац, формирана је радна група коју су чинили представници/це локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног доносиоца овог документа, институције система које се на локалном нивоу баве питањима социјално угроженим лицима и Комесаријата за избеглице Републике Србије.

ОПШТИНСКА РАДНА ГРУПА		
Име и презиме	Организација	Функција
Љиљана Ракић	Комесаријат за избеглице РС	Окружни координатор
Биљана Михајловски	Општинска управа Вршац	Повереник за избеглице
Јован Кнежевић	Општинска управа Вршац	Начелник Општинске управе Вршац

Дејан Пантовић	Општинска управа Вршац	Начелник Одељења за ЛЕР, привреду и друштвене делатности
Калнак Гордана	Општина Вршац	Члан већа (социјална питања)
Драган Петровић	Центар за социјални рад Вршац	Директор
Урош Недић	НВО	НСХЦ – сарадник
Чедо Пупавац	Удружење избеглица „Божур“ Вршац	Председник удружења

Улога Општинске радне групе била је да:

- креира планове за решавање проблема избеглих и ИРЛ лица да ефикасно и на одржив начин задовоље њихове потребе, као и дефинише правце будућег развоја;
- унапреди сопствене капацитете за планирање кроз одговарајуће обуке организоване од стране ИОМ-а;
- обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглим и интерно расељеним;
- размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- дефинише циљеве, правце развоја и сарађује с различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- планира праћење и оцењивање успешности примене локалног акционог плана;
- ради на писању завршног документа;
- иницира јавну расправу о нацрту документа и допринесе да финална верзија буде предложена Скупштини општине Вршац на усвајање.

На изради овог документа у консултативном процесу посебан и највећи допринос дали су потенцијални корисници будућих програма и пројеката из избегличких насеља на територији општине Вршац. Захваљујемо и осталим актерима укљученим у прикупљању податка значајних за ЛАП: Центру за социјални рад и невладиним организацијама са територије Вршац. Посебну захвалност изражавамо Комесаријату за избеглице РС и пројектном тиму ИОМ-а.

Сажетак / Резиме

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица (ИРЛ) и повратника у општини Вршац (2012. – 2015. година) је документ који изражава дугорочна опредељења локалне самоуправе да побољша услове живота и могућности за интеграцију избеглих и унапређење животних услова интерно расељених лица, као и за реинтеграцију повратника у локалну заједницу. По последњем попису 2005. године, регистровано је 1.167 избеглих лица и 363 интерно расељених лица. Од потписивања Споразума о реадмисији с ЕУ 2007. године, у Вршац се вратило 427 држављана Србије који нису имали, или су изгубили основ боравка⁴.

Основни проблеми с којима се сусрећу избегли, интерно расељени и повратници у општини Вршац су приступ личним документима, решавање статуса и личних докумената у РС, стамбено питање, збрињавање и друштвена интеграција, затим приступ здравственој и социјалној заштити, као и висок проценат незапослених. Стога је општи циљ овог плана побољшање животног стандарда избеглица, ИРЛ и повратника решавањем стамбених питања, и економским оснаживањем и осамостаљивањем. У оквиру наведених општих циљева, акционим планом утврђује се низ оперативних задатака:

СЦ 1: у периоду 2012. – 2015. година, у складу с популационом политиком града, стамбено збринуте најмање 15 најугроженијих избегличких, ИРЛ и породица повратника откупом 15 кућа с окућницом;

СЦ 2: у периоду 2012. – 2015. година, унапредити услове становања за најмање 40 породица избеглица, ИРЛ и повратника, обезбеђивањем средстава за грађевински материјал за завршетак започете градње стамбене јединице или адаптацију постојећих несулловних стамбених објеката;

СЦ 3: у периоду 2012. – 2015. година стамбено збринуте најмање 15 породица избеглица, ИРЛ и повратника, изградњом стамбеног објекта за социјално становање с могућношћу откупа;

СЦ 4: у периоду 2012. – 2015. година економски оснажити најмање 35 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз пројекте доходовних активности;

СЦ 5: у периоду 2012. – 2015. година економски оснажити најмање 15 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме доквалификације и преквалификације;

Процењује се да ће за реализацију локалног плана у периоду 2012. – 2015. године бити потребно око 740.000 евра. Део потребних средстава обезбедиће општина, активирањем већ постојећих и издвајањем додатних ресурса, а остала недостајућа средства, прибави ће се од надлежних министарстава Владе Републике Србије, донаторских и других извора финансирања.

⁴ Од тога броја, преко канцеларије за реадмисију враћено је 223⁴. Уз то, кроз програме организованог повратка које је до 2012. године спроводио ИОМ, у протеклим годинама је у Општину Вршац враћено 204 особа, углавном из Немачке, кроз програм ГАРП.

Abstract/Summary

Local Action Plan (LAP) for the improvement of position of refugees, internally displaced persons (IDP) and returnees in Vrsac municipality (2012 – 2015) is a document laying out long-term commitment of the local self-government to improve refugees' integration and support the improvement of IDP living conditions as well as reintegration of returnees in the local community. As per the latest census in 2005, a total of 1,167 refugees were registered, together with 363 IDPs. Since the signing of the Readmission Agreement with the EU in 2007, 427 Serbian citizens returned to Serbia⁵.

Main problems faced by refugees, IDPs and returnees in Vrsac municipality are access to personal documents, housing and social integration, followed by access to health and social care, as well as high unemployment rates. Therefore, the overall objective of this LAP is to improve the standards of life of refugees, IDPs and returnees by providing housing solutions and economic strengthening and independence. Within this objective, a set of specific objectives is foreseen in this LAP:

SO 1: During 2012 – 2015, in line with the City's population policy, provide accommodation for at least 15 most vulnerable refugee, IDP and returnee families by purchasing 15 houses with yards;

SO 2: During 2012 – 2015, improve living conditions for at least 40 refugee, IDP and returnee families, by providing building materials for the finalization of construction of housing units or adaptation of the existing accommodation with poor living conditions;

SO 3: During 2012 – 2015, provide accommodation for at least 15 refugee, IDP and returnee families, by constructing a social housing object with a possibility of subsequent individual purchase;

SO 4: During 2012 – 2015, support economic strengthening of at least 35 refugee, IDP and returnee families through income generation projects;

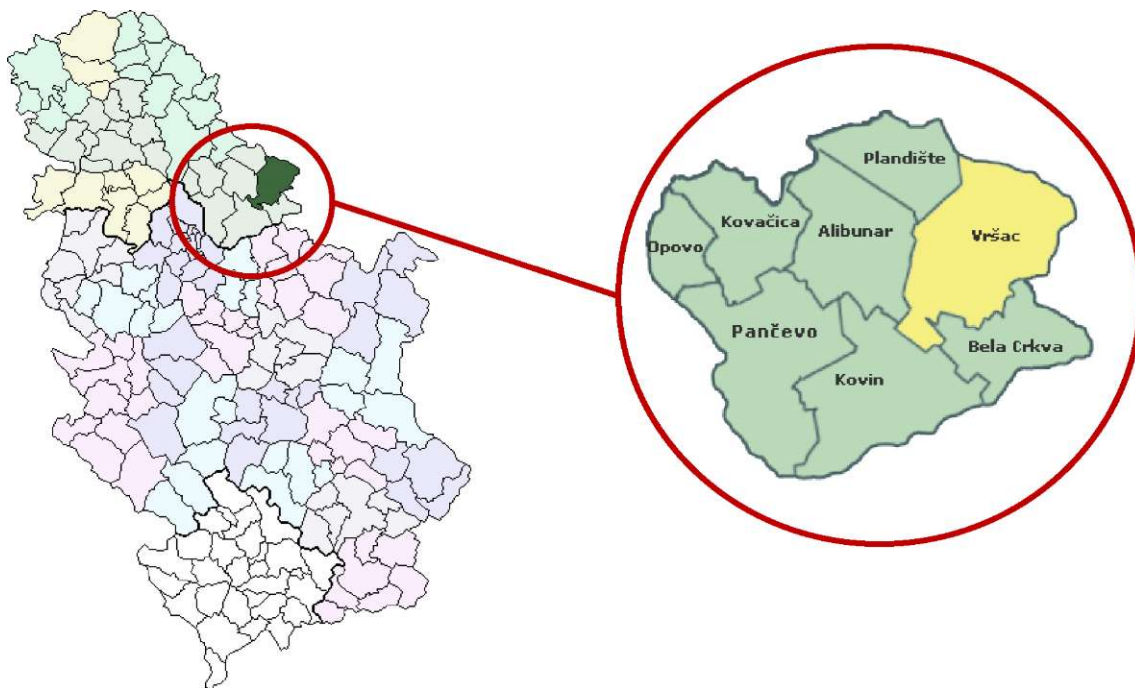
SO 5: During 2012 – 2015, support economic strengthening of at least 15 refugee, IDP and returnee families through project of vocational and additional training;

Total estimated cost for the realization of this LAP during 2012 – 2015 is approximately 740,000 Euros. Part of the required funds will be secured by the municipality through allocating the existing and initiating additional resources, but also through donor and line ministries funds and resources.

⁵ Of this number, the Readmission Office at the Belgrade Airport registered 223 returns. In addition, through IOM-administered AVR programs until 2012, 204 returned, mostly from Germany through GARP

ПОГЛАВЉЕ 1.

Основни подаци о општини Вршац

Слика 1: локација Јужног Баната и општине Вршац на карти Србије

Географски подаци о општини

Слика 2: општина Вршац

Укупна површина града износи 10 км² са 180 улица, 11 тргова и 3 булевара. Надморска висина у центру града је 94 метара. Особеност географског положаја Вршца и особина рељефа подручја општине, чине не само различитост у односу на већину других панонских градова, него и разноликост, богатство и лепоту предела. Вршац се налази на 45° 7' 11" северне ширине и 21° 17' 54" источне дужине на надморској висини од 118 м, површине 10 км². Основни елементи који карактеришу географски положај су:

- припадност Панонском басену,
- погранични положај и близина Румуније,
- висинска разруђеност рељефа нетипична за простор Војводине,
- развијена путна мрежа и добра саобраћајна повезаност с окружењем.

Најзначајнија предност Вршца, у односу на окружење је изузетно стратешко повољна географско-саобраћајна локација, јер се општина налази на важном међународном путном правцу Е-70, који спаја два паневропска коридора, и то X и IV.

Вршац, један од најлепших банатских градова, налази се у североисточном делу Србије, односно југоисточном делу Војводине уз руб Панонске низије, у подножју и на обронцима Вршачких планина. Део територије општине Вршац заузима простор природног резервата Делиблатске пешчаре, познате као „Европска Сахара“. Налази се североисточно од Београда на удаљености од 84 километара, од границе са Румунијом удаљен је свега 14 км (од Темишвара 77 км), а од Новог Сада удаљен је 147 км. Суседне општине су: Бела Црква, Ковин, Алибунар и Пландиште, а већа насеља која се налазе у окружењу су: Опово, Ковачица, Алибунар, Пландиште, Бела Црква, Ковин, Панчево. Општина по величини територије спада међу највеће у Војводини (налази се на 4. месту по величини војвођанских општина).

Град Вршац је седиште општине у југоисточном делу Баната. Подручје општине Вршац заузима 801 км² и обухвата 24 насеља. Вршац одликује добра повезаност с околним местима, као и градовима у овом делу Војводине, и то како у друмском тако и железничком саобраћају. У самом Вршцу налази се железнички гранични прелаз према Румунији а друмски код Ватина. На три километра од центра града налази се Пилотска академија ЈАТ- а, а у оквируњу и аеродром за мање авионе и ауЈо-1ахЈ.

Привреда

Пре два века, Вршац као административно седиште постаје центар друштвеног живота и привредних активности у овом делу Баната. Од тог времена развија се пољопривреда, занатство, трговина, индустрија и друге делатности, што чини основу економских и друштвених односа. Данас Вршац представља регионални центар динамичних привредних активности у коме се развија конкурентно пословно окружење. Последње деценије забележен је интензиван развој малог и средњег предузетништва. Главне индустријске гране су хемијска и фармацеутска индустрија, прехранбена и кондиторска индустрија, производња вина и пива, и грађевинска индустрија.

Носиоци привредог развоја у Вршцу су „Хемофарм Стада“, „бмЈззПоп и Кондивик корпорација“, „Вршачки виногради“, ДКП Други октобар, и Бројна мала, средња и микро предузећа.

Табела 1: Број регистрованих предузећа у Вршцу⁶

Сектор	Број предузећа
Индустрија и рударство	62
Пољопривреда и рибарство	52
Шумарство	0
Водопривреда	1
Инжењеринг	6
Транспорт и комуникације	5
Трговина	108
Услуге и туризам	6
Занати	11
Становање и комуналне делатности	0
Финансијски и други сервиси	35
Едукација и култура	215
Здравствена и социјална заштита	13
Социо-политичке организације	312

У Вршцу је регистровано 1.200 предузећа у 2007. години. Од регистрованих предузећа, одређени број није активно. Број предузећа које је предало годишњи финансијски обрачун пореској служби у ствари је бољи показатељ нивоа пословних активности града.

Табела 2: предузећа која су поднела завршни рачун за 2007. годину⁷

Укупан број предузећа	908
Предузећа са оствареним профитом	557
Позитивним резултатом у 2007	317
Негативним резултатом у 2007	240
Непрофитне организације	351
Укупан износ профита пријављеног у 2007 у дин.	1,044.6 М
Број нових предузећа која су предала финансијски извештај (у односу на 2006)	48

Највећи индекс раста зарада остварен је у 2001. години (269,09%), док је најмањи забележен у 1995. години (1,47%). Највећи пад зарада забележен је у 1999. години и износио је 51,65%.

⁶ Извор: Општине у Србији 2006. Републички завод за статистику

⁷ Извор: Општинска управа прихода

Национални доходак по глави становника у Вршцу је 153% од националног доходака просека у Србији. Међутим, већина овог релативног просперитета зависна је од производње/прераде хране:

Табела 3: национални доходак по секторима⁸

Индикатор	Србија	Војводина	Вршац
Пољоприведа, рибарство, шумарство	156.437.867	65.573.667	1.458.249
% од укупног	17,0	22,5	14,25
производно/прерађивачка индустрија	294.890.188	108.148.656	6.018.705
% од укупног	32,1	37,2	58,83
Енергија и друге комуналије	17.710.789	8.478.334	729.117
% од укупног	1,9	2,9	7,13
Изградња	67.323.353	13.046.122	413.664
% од укупног	7,3	4,5	4,04
Трговина	226.919.194	64.287.755	763.653
% од укупног	24,7	22,1	7,46
Туризам	16.602.919	3.085.440	105.603
% од укупног	1,8	1,1	1,03
Логистика	95.716.030	20.371.707	550.259
% од укупног	10,4	7,0	5,38
Комерцијалне услуге	38.916.575	7.083.135	190.241
% од укупног	4,2	2,4	1,86
Јавна управа и друштвени сектор	4.216.057	988.662	1.878
% од укупног	0,5	0,3	0,02
Укупно	918.732.972	291.063.478	10.231.451
	100,0	100,0	100,0

Природни ресурси општине Вршац су пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, водене површине, и минералне сировине.

Пољопривредно земљиште обухвата око 65.000 ha и представља базу природних ресурса. Територија општине Вршац припада реону пољопривредне ратарске производње с производњом свих основних ратарских култура, а такође и лековитог, ароматичног и зачинског биља. Изузетне природне погодности постоје за развој виноградарства и воћарства. На подручју општине се нарочито развија сточарство.

⁸ Извор: Општине у Србији 2006. Републички завод за статистику

Шуме, шумско земљиште и ловна подручја: према условима, основни циљеви коришћења и уређења шума су унапређење стања шума и повећање површина под шумама. Пошумљавање се може спровести на земљиштима VI, VII и VIII класе пољопривредног земљишта, у оквиру јаловишта, у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница и у оквиру изворишта вода.

Основни правци развоја ловства су:

- повећање бројности популације ситне и крупне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста (јелен, срна, дивља свиња),
- побољшање структуре (полне и старосне) популације крупне дивљачи и квалитета трофеја,
- очување ретких и угрожених врста,
- успостављање оптималних стања дивљачи по врсти и броју у складу са бонитетним могућностима станишта.

Водоснабдевање, коришћење и заштита вода: на територији општине Вршац налазе се значајни ресурси квалитетних подземних вода довољних за снабдевање становништва и индустрије (изворишта Павлиш и Стража). На локалитету код села Месић евидентирано је извориште нискоминерализоване воде, којој се због особина које поседује приписује и лековито својство. Истражни бунар бушен је до дубине од 68 т, а вода је пронађена на дубини између 50 и 65 т. Канал ДТД представља веома велики природни потенцијал, који ће бити валоризован кроз коришћење у саобраћајне, спортско-рекреативне и туристичке сврхе. Река Караш има своје потенцијале пре свега у туристичком и енергетском смислу. Велике површине под рибањацима обогаћују природне ресурсе општине.

Вршачи предео је прилично сиромашан водотоковима природног порекла. Једина река је Караш, који извире у Румунији и протиче недалеко од Вршца. Месић, највећи од неколико потока, извире у брдима изнад истоименог села и протиче кроз сам град. На територији јужног Баната изграђена је од X^{III} века до данас, читава мрежа канала за одвођење атмосферских и подземних вода. Највећи је канал Дунав-Тиса-Дунав, који пролази на око 10-ак километара од Вршаца. У самом граду је вештачко језеро које је уређено као градско купалиште, а у близини, у Великом риту постоји рибањак површине 9065 ха, познат и као станиште великог броја врста барских птица и друге дивљачи. Подручје обилује многобројним планинским изворима, артешким бунарима, изворима термалне и нискоминералне воде, ритским воденим површинама и рибањацима. У непосредном окружењу је природни резерват Делиблатске пешчаре и реке Дунав и Нера. Број насеља у општини с природним водотоковима је 15. Предметни простор припада Банатском регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода.

Заштиту од поплава водама река Караш и Нера могуће је рационално реализовати само уз сарадњу са суседном Румунијом, односно обезбеђењем рада бројних акумулација у Румунији и адекватном прерасподелом вода, уз пасивне мере заштите и оптималним управљањем банатским делом хидросистема у случају наиласка великих вода. На већим речним токовима и у зајезереним водама потребно је омогућити рекреацију у природи, а очекује се даљи развој на вештачком узгоју риба, а уколико се буду примениле адекватне мере на заштити квалитета вода, очекује се и даљи развој привредног и спортског риболова.

Минералне сировине: на основу података којима располаже Покрајински секретаријат за минералне сировине, потенцијал развоја општине представљају лежишта минералних сировина у експлоатацији :

- опекарске глине (лежиште код насеља Уљма);
- подземне воде (истражни простор на три локалитета: 1. Вршац, 2. Марковац, Гудурица и Мало Средиште и 3. Сочица и Јабланка);
- кварцног песка и шљунка (истражни простор на локалитету Сочица, Месић, Вршачке планине);

- гранита (лежиште на Вршачким планинама између Вршца и Малог Средишта).

Енергетски извори и енергетска инфраструктура:

- побољшање квалитета рада и поузданости постојеће магистралне нафтне и гасне мреже, као и даљи развој тих система/мрежа;
- гасификација градова у Републици, на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољавања потреба широке потрошње;
- с обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (енергија ветра и сунца, биомаса и биогаз), имајући све време потребу за енергетском ефикасношћу;
- смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације / ревитализације, отклањање штета итд.).

Туризам и заштита животне средине природне и културне баштине

Туризам, рекреација и спорт утврђени су у националном рангу, у викенд-излетничкој зони Београда као главног емитивног центра Србије. Општина Вршац припада централној туристичкој зони, с туристичком регијом Делиблатске пешчаре и Вршачких планина. Видови туризма који ће се развијати у општини Вршац су: еколошки, ловни, сеоски, и сл. Кроз општину пролази транзитни туристички правац међународног ранга, и то друмски (Е-70) с граничним прелазом Ватин.

Према мерама **заштите животне средине** које треба преузети у насељима, њиховој околини и другим просторима, општина Вршац се сврстава у подручје интензивног и умереног загађивања земљишта услед примене агротехничких мера. За ово подручје утврђене су следеће мере заштите: гасификација насеља, изградња колектора за регионално прикључивање вода из насеља, савремено управљање комуналним и индустријским отпадом и контролисану примена хемијских средстава у пољопривреди. Мере заштите треба предузети и на коридорима интензивног загађивања уз саобраћајнице, као и на урбано-индустријским изворима загађивања.

У области **заштите природних добара**, утврђује се да регионални приоритет заштите природних добара има интензивна заштита водних токова, обалних подручја, заслањених терена и подручја са аутохотним шумама.

Становништво – демографија

Подручје општине, па и сам град Вршац карактерише веома шаролика национална структура настала током векова као последица честих миграционих кретања на овом простору, узрокованих многим историјским околностима. Најбројнија су била насељавања Срба кроз читав 15. век, и готово у континуитету, у већим или мањим таласима од 17. до 20. века. Последња већа досељавања вршена су колонизацијом после I и II светског рата. Током 18. и 19. века вршена је планско и систематско насељавање становника из Немачке, Италије, Француске и Шпаније. У истом периоду долази и до спонтаног насељавања других националности: Румуна, Мађара, Чеха, Словака и других. Данас у општини, у којој нема етнички чистог места, као и у самом граду, живи преко 20 националности.

Табела 4: Кретање укупног броја становника (1948-2002)

Насеље	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Ватин	548	586	553	489	417	316	250	-1,46	-2,47
В.Средиште	2050	2044	2120	1815	1698	1525	1340	-0,79	-1,13
Влајковац	1656	1830	1855	1530	1356	1330	1178	-0,63	-0,67
Војводинци	1196	1098	1012	902	727	588	417	-1,97	-2,68
Вршац	23038	26110	31620	34256	37513	36940	36623	0,86	-0,11
В.Ритови	500	600	636	424	224	156	91	-3,21	-4,38
Гудурица	1474	2024	2105	1560	1448	1332	1267	-0,28	-0,64
Загајица	1185	1184	1214	1055	928	791	575	-1,35	-2,31
Избиште	2506	2410	2408	2257	2094	2010	1728	-0,69	-0,92
Јабланка	850	789	760	633	536	460	281	-2,07	-3,12
Куштиљ	1666	1594	1596	1416	1189	1084	806	-1,35	-1,87
Мали Жам	999	1034	880	698	565	499	379	-1,81	-1,92
М.Средиште	436	435	405	295	223	161	120	-2,42	-2,9
Марковац	1125	1129	1042	817	717	576	329	-2,30	-3,78
Месић	490	477	470	431	392	347	227	-1,44	-2,64
Орешац	801	840	813	738	647	572	420	-1,20	-2,08
Павлиш	2356	2300	2248	2188	2137	2042	2237	-0,10	0,22
Парга	731	716	770	737	629	518	444	-0,93	-1,67
Потпорањ	590	598	637	507	453	390	311	-1,19	-1,81
Ритишево	1157	1099	1098	1017	954	802	509	-1,53	-3,04
Сочица	654	618	595	470	340	292	170	-2,53	-3,36
Стража	1261	1295	1393	1254	1207	1107	693	-1,11	-2,68
Уљма	3775	3933	4237	4391	4115	3968	3598	-0,09	-0,64
Шушара	748	851	819	648	496	473	376	-1,28	-1,33
Укупно	51792	55594	61284	60528	61005	58279	54369	0,09	-0,55

Историјски гледано, демографски трендови у општини Вршац идентични су као и у осталим деловима Баната. Миграције у и из општине, узроковане ратом и потрагом за послом, имале су огроман утицај на кретања популације. Након II светског рата политичка власт највећим делом је одговорна за планске миграције радне снаге. У скоријој прошлости, међународне економске санкције и последњи балкански рат узроковали су нове таласе досељеника углавном Срба из Хрватске и Босне и Херцеговине:

Према попису становништва обављеном 2002. године укупан број становника у општини Вршац износио је 54.369. У самом граду живи 36.623 становника док у околним насељима живи 17.746 становника. Број становника по км² је 67. Број становника је у константном опадању у односу на податке о броју становника из ранијих периода. Пад броја становника просечно износи 17 становника по години.

Највећи број становника забележен је 1961. (61.284), док је најмањи број био 1948. (51.792). Највећа амплитуда пада забележена је у 1991. када је број становника опао за 6.453, као и

1948. када је број становника опао за 6.159. Запажа се да су то године у којима су била велика политичка превирања у земљи. Највећа амплитуда раста бележи се у 1961. (5.690), у 1953. (3.802) и у 1992. (3.048). Такође, уочава се тренд стагнације у периоду од 2001-2005.

Општи тренд опадања броја становника се наставља, што потврђују и први прелиминарни подаци пописа из 2011. године (<http://media.popis2011.stat.rs/2011/prvi-rezultati.pdf>), према којима је у Вршцу евидентирано укупно 51.217 становника. Ово представља апсолутан пад од скоро 6% односно, преко 3.000 људи.

Кад је реч о природном прираштају, он има негативну димензију. На 1.000 становника он износи -5, што значи да је у општини присутна „бела куга“ (већи морталитет од наталитета). Највећи негативни прираштај уочава се у 2005. (-6,1), док је најмањи био 2004. (-4,3); исте године био је и најмањи број умрлих одојчади и највећи број живорођених.

Табела 5: Имиграција становника у периоду последњих 100 година

Година	Број становника који су дошли у општину	Број изражен у процентима (%)	Број имиграната на нивоу региона
1940 и раније	364	1.69%	1946
1941-1945	472	2.20%	2147
1946-1960	5017	23.42%	29761
1961-1970	3496	16.32%	23798
1971-1980	3135	14.63%	20281
1981-1990	2451	11.44%	16617
1991-2002	6481	30.26%	35752

Просечна старост Вршчана је 40 година. У последње три године присутна је тенденција опадања просечне старости (око 2%). Највећи број становника се налази у старосној групацији од 45-49 година, док их је најмањи број изнад 80 година живота. У општини Вршац у структури становништва већи је број жена у односу на мушкарце. Процентуална разлика износи 4% у 2002. години. Интересантан је податак да је у старосној групацији од 0-19 година већи број мушке популације, од 20-29 година већи је број женског пола, док од 30-34 године опет преовлађује мушки пол, док након 35 године више има жена.

Табела 6: становништво по узрасним групама (процентуално) - 2002.⁹

	0 -14	%	15 - 64	%	65 +	%	Укупно	%
Вршац	8,459	15.6	36,999	68.1	8,912	16.4	54,369	100
Јужни Банат	50,276	16.0	214,003	68.2	49,658	15.8	313,937	100
Војводина	323,576	15.9	1,391,892	68.5	316,524	15.6	2,031,992	100
Србија	1,184,322	15.8	5,065,152	67.6	1,248,526	16.7	7,498,001	100

Национална структура становништва изгледа овако: најбројнији су Срби - 72%, затим Румуни - 11%, Мађари - 5%, Роми - 2%, Македонци и Хрвати с приближно 1%, а сви остали чине укупно 7% становништва општине Вршац.

⁹ Извор: Општине у Србији 2006. Републички завод за статистику

Табела 7: популацијске промене 1961-2002. за општину Вршац

	1961	1971	1981	1991	2002	Национ. мањине 2002	Популацијске промене у % 1961 - 2002
ВРШАЦ	3162 0	34256	37513	36885	36623		+15.82
Ватин	553	489	417	316	250	Срби	-54.79
В.Средиште	2120	1815	1698	1584	1340	Срби	-36.79
Влајковац	1855	1530	1356	1328	1178	Срби	-36.50
Војводинци	1012	902	727	593	417	Румуни	-58.79
В.Ритови	636	424	224	156	91	Срби	-85.69
Гудурица	2105	1560	1448	1338	1268	Срби	-39.76
Загајица	1214	1055	928	790	575	Срби	-52.64
Избиште	2408	2257	2094	2004	1728	Срби	-28.24
М.Жам	880	698	565	499	379	Румуни	-56.93
Марковац	1042	817	717	570	329	Румуни	-68.43
Орешац	813	738	647	570	420	Мешано	-48.34
Павлиш	2246	2188	2137	1999	2237	Срби	-0.40
Стража	1393	1254	1207	1107	693	Румуни	-50.25
Уљма	4237	4391	4115	3961	3598	Срби	-15.08
Шушара	819	648	496	472	376	Мађар	-54.09
Укупно села	2529 4	22737	20757	19278	16881		-33.26
Укупно општина	6128 4	60528	61005	54552	54369		-11.28

Брачни статус, број породица и деце: највећи број Вршчана у 2002. години је у браку - 40%, а 35% се није никада удавало или женило, 17% су остали без брачног партнера, док је само 7% разведено. Интересантни је да има више неожењених мушкараца, него неударних девојака, док је у укупној структури 38% разведених мушкараца, док је тај проценат код жена чак 62%. Лако је уочити да је чак четири пута више удовица, него удоваца.

Највећи број породица у Вршцу има једно дете (36%), међутим лош показатељ је да је чак 31% породица без деце. Са двоје деце је 29% породица, док са троје деце има свега 3% а са четворо - 1%. Породице са децом до 25 година старости чине 62%. Када су у питању домаћинства, највећи број је оних са два члана. Затим следе домаћинства са једним чланом, те с три и четири члана. Веома је мали број домаћинстава са 5 и више чланова. Просечан број чланова домаћинства је 2,89.

Школска спрема и запосленост

Када је реч о образовању, највећи број становништва има средњу стручну спрему – 42%, затим следе они са завршеним основним образовањем (24%), па са завршеним 7 разредом основне школе, којих је око 16%, док само 10% становника има завршену вишу или високу школу (5% вишу и 5% високу). Без школске спреме или са права три разреда основне школе је 6,7%.

Бруто национални доходак општине Вршац износи 27,450 милиона динара или €32,294 милиона у 2006. Наметнуте економске санкције праћене ратом и масовним миграцијама значајно су утицале на економију општине. Нестала су бројна мала и средња предузећа из различитих сектора: текстилна, металопрерађивачка, пољопривредна и друга предузећа која су захтевала велики број запослених. Њихов нестанак резултирао је растом стопе незапослености.

У 2004. години било је запослено 12.221 у предузећима, установама, задругама и организацијама. У предузетничким радњама било је запослено 4.330 у 1.562 радње, од чега је 1.339 регистровано у Вршцу, а 223 у насељима општине. Просечан број запослених у предузетништву је 2,8. Број активног пољопривредног становништва је 3.622 (20%). У марту 2005. регистровано је 6.648 незапослених лица, а у марту 2006. укупно 7.104 лица, за тих годину дана стопа незапослености повећана је за 1,43%, са даљим трендом раста.

Најбројнија група незапослених у евиденцији Завода за тржиште рада су НК радници са 29,74%, док су ВК радници са 2,76% најмање заступљени. Посматрајући по секторима назаступљеније су индустрија и трговина. Стопа запослености у Вршцу је виша него у јужно банатском округу, Војводини и Србији.

Табела 8: запошљавање (2005)¹⁰

	Запослени	Послодавци	Укупан број запослених	Стопа запослености
Вршац	11,759	4,614	16,373	44.3
Јужни Банат	56,689	19,804	76,493	35.78
Војводина	400,748	144,018	544,766	39.1
Србија	1,546,471	522,493	2,068,964	40.8

Запосленост у пољопривреди, као проценат укупне запослености у Вршцу, нижи је од просека јужнобанатског округа и Војводине у целини, док је проценат запослености у производњи значајно већи.

¹⁰ Извор: Општине у Србији 2006. Републички завод за статистику

Табела 9: Структура активног становништва које обавља занимање по делатностима (2002.)

	Општина	Удео у укупном броју активног становништва (%)
Активно становништво - укупно	18.938	100,00
Пољопривреда, лов и шумарство	4.407	23,27
Рибарство	50	0,26
Вађење руда и камена	51	0,27
Прерађивачка индустрија	5.331	28,15
Енергетика (ел. енергија, гас, вода)	76	0,40
Грађевинарство	419	2,21
Трговина и оправка моторних возила	2.299	12,14
Хотели и ресторани	293	1,55
Саобраћај, складиштење и везе	1.078	5,69
Финансијско посредовање	286	1,51
Некретнине и остале пословне активности	300	1,58
Државна управа и одбрана и социјално осигурање	880	4,65
Образовање	776	4,09
Здравствени и социјални рад	1.304	6,88
Комуналне, друштвене и личне делатности	702	3,71
Приватна домаћинства са запосленим лицима	8	0,04

Званички подаци који показују број незапослених у 2007. години говоре о релативно великој стопи незапослености од 30,65% (у односу на податке за целу Војводину који износе 19,5%).

Табела 10: незапосленост у општини Вршац¹¹

Година	Број незапослених	Незапосленост у процентима % укупне радне снаге	Жене	Жене у %	Испод 30 година у %
2005	6,856	29.5	3,737	54.5	16.81
2006	8,398	33.2	4,488	53.4	15.67
2007	7,304	30.65	3,808	52.1	15.51

¹¹ Извор: Национална служба за запошљавање, Одељење у Вршацу

Правни оквир општине Вршац

Правни извор делатности и овлашћења општине Вршац чине Закон о локалној самоуправи и Статут општине. **Органи општине су:** Скупштина општине, Председник општине, Општинско веће и Општинска управа. **Скупштина** је највиши орган власти, која извршава законодавне функције и састављена је од 45 одборника који се бирају на локалним изборима, на четири године. Скупштина општине састаје се по потреби, а најмање једном у три месеца.

Табела 11: Структура одборника у скупштини општине, 2008.

	Број одборника у општини	Удео у укупном броју одборника у општини
Покрет ВРЕР	18	40.00 %
ДС + мањине	15	33.33 %
СРС	8	17.78 %
СПС + ПУПС	4	8.89 %
УКУПНО	45	100.00 %

Општинско веће има извршну власт у општини и чине га 13 чланова. Веће је непосредно одговорно за предлагање и извршавање одлука и других аката Скупштине општине и стара се о извршењу и располагању средствима буџета.

Председник општине представља и заступа општину и наредбодавац је за извршење буџета.

Председник скупштине општине Вршац организује рад Скупштине општине, сазива седнице, предлаже дневни ред и председава седницама, стара се о остваривању јавности рада Скупштине општине, потписује акте које је донела Скупштина општине и врши и друге послове које му повери Скупштина општине.

Повереништво за избеглице: Извршни одбор је 08.08.1995. године решењем образовао Штаб за прихват избеглица на подручју општине Вршац. Општинско веће је до 2005. године контролисало рад повереника, а од тада повереник је самостални стручни сарадник с оперативним ангажманима усмереним ка учесталим непосредним контактима с представницима домаћих и међународних хуманитарних организација и свакодневним стручно администратвним пословима.

Питање избеглица и ИРЛ је у великој мери повезано са социјалном заштитом. У новој организацији Општинске скупштине је и члан општинског већа задужена за подручје социјалне заштите, тако да су створени повољнији институционални услови за развој ове области.

ПОГЛАВЉЕ 2.

Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у општини Вршац

Према подацима Повереништва Комесаријата за избеглице РС на територији општине Вршац у периоду од 1992. до 2008. године евидентирано је 3.882 избеглих и прогнаних лица из Босне и Херцеговине и Хрватске и 493 интерно расељених лица са Косова и Метохије (од тога око 2/3 ромске популације).

По последњем попису 2005. регистровано је 1.167 избеглих лица и 363 интерно расељених лица. Податак говори да је дошло до осетног смањења броја припадника ове популације, и то првенствено услед великог броја избеглих лица која су постала држављани РС. Мањи је број избеглих лица која су се вратила у матичне државе или се преселила у треће земље.

Социјални актери општине, на које је упућена ова популација су пре свега: повереник Комесаријата за избеглице РС, локална самоуправа, Центар за социјални рад, Национална служба за запошљавање и међународне хуманитарне организације које раде уз подршку УНХЦР-а.

Друштвена интеграција: избегла лица нису посебно организована и због тога је њихова интеграција отежана. Додатни фактор је разлика у друштвеним обрасцима између њихових матица и новог простора, али и због неравноправности у остварењу грађанских права. Пасивност избеглица и ИРЛ у локалној заједници у односу на сопствене проблеме утиче и на мању осетљивост локалне заједнице према проблемима и потребама избеглица и ИРЛ.

Од потписивања Споразума о реадмисији с ЕУ 2007. године, у Вршац се вратило 427 држављана Србије који нису имали, или су изгубили основ боравка. Од тога броја, преко канцеларије за реадмисију враћено је 223¹². Уз то, кроз програме организованог повратка које је до 2012. године спроводио ИОМ, у протеклим годинама је у Општину Вршац враћено 204 особа, углавном из Немачке, кроз програм ГАРП. Обзиром да не постоје систематски и ажурирани подаци о овој популацији, постоји могућност да је број повратника знатно већи.

¹² Подаци Комесаријата за избеглице, Канцеларије за реадмисију на Аеродрому „Никола Тесла“ www.kirs.gov.rs, ажурирано 01. децембра 2011.

ПОГЛАВЉЕ 3.

Анализа ситуације и закључци

Анализа ситуације у којој се решава питање положаја избеглица, ИРЛ и повратника обухвата четири врсте квалитативних анализа:

1. преглед документације о ширем радном окружењу,
2. анализу стања (SWOT),
3. анализу заинтересованих страна, и
4. анализу проблема.

1. Преглед документације о радном окружењу, обухватио је неколико кључних националних стратешких докумената релевантних за ову област, актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, стратешка докумената општине Вршац реализоване и актуелне пројекте и програме намењене избеглим и ИРЛ и повратника у општини.

То су пре свега:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002, и ревизија март 2011);
- Национална стратегија за управљање миграцијама (2009.);
- Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији (2009);
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003);
- Национална стратегија одрживог развоја (2008);
- Национална стратегија привредног развоја РС 2006-2012;
- Национална стратегија запошљавања 2010 – 2020;
- Стратегија регионалног развоја 2007 – 2012;
- Стратегија развоја социјалне заштите (2005);
- Национални план акције за децу (2004).

Актуелни законски оквир за питања избеглица је Закон о избеглицама. Имајући у виду уочену потребу да тај Закон боље прати актуелне потребе и питања избеглица, сачињен је Предлог Закона о изменама и допунама Закона о избеглицама, који је усвојен у марту 2011. године. Локална стратешка докумената значајна за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у општини Вршац су:

- Стратешки план социјалне заштите 2008-2012;
- Међуопштинска стратегија развоја социјалне заштите 2008 – 2012 (Алибунар, Бела Црква, Вршац и Пландиште);
- Акциони план за младе, и
- Акциони план за Роме.

Референтни оквир је Регионални социо-економски програм Баната (РСЕПД), а у фази израде је стратегија локалног економског развоја.

Програми и пројекти за избегле и ИРЛ који су до сада реализовани у општини Вршац

Општина Вршац је уз подршку многих донатора до сада реализовала бројне програме за избеглице и сврстала се у ред општина која у великој мери решава основне стамбене потребе ове популације.

Од 1998. број колективних центара смањен је с пет на 1 колективни центар. Године 1999. изграђено је избеглично насеље Влајковац с 20 стамбених јединица за 20 вишечланих породица. У 2000. изграђено је избеглично насеље Гудурица с 20 стамбених јединица за 20 вишечланих породица и организована самоизградња за 10 стамбених јединица у којима је смештено 30 вишечланих породица. Уз помоћ Интерсоса откупљено је 11 сеоских домаћинстава за 11 вишечланих породица. Колективни центар „Хелвечија“ затворен је 2007. године а сва лица корисници центра трајно су смештени. Уз помоћ Данског савеза за избеглице саграђена је вишестамбена зграда с 10 стамбених јединица за 19 вишечланих породица. Сопственим средствима општина Вршац је откупила 30 сеоских домаћинстава за 30 вишечланих породица. За 17 лица којима је смештај у установе био наједекватнији облик заштите, организован је трајан смештај у геронтолошке центре и социјалне установе. У Вршцу је реализован пројекат СДФ, едукације за писање бизнис планова за 20 породица.

Најважнији закључци ове анализе су следећи:

1. Национална стратегија за решавање питања избеглих и ИРЛ (2002, ревизија март 2011. године) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потребно у складу с међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана, али недостаје јој актуелизација и усклађивање са реалним стањем;
2. Национална стратегија за управљање миграцијама (2012) дефинише планско и организовано управљање миграцијама праћењем спољних и унутрашњих миграционих кретања, и спровођење активности које ће довести до подстицања регуларних и сузбијања нерегуларних миграција, као и решавање проблема избеглица и интерно расељених лица, ефикасни и ефективни прихват и одржива социо-економска реинтеграција повратника – грађана Републике Србије по основу споразума о реадмисији;
3. Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији (2009) утврђује приоритетне области, као што су: издавање личних докумената, решавање питања смештаја, стварање могућности за запошљавање и остваривање других права, као што су право на здравствену заштиту, образовање, социјалну и породично-правну заштиту, итд. Одсуство координације и размене информација о повратницима представља озбиљну сметњу у регистрацији лица која се враћају по основу реадмисије, утврђивању њихових потреба и пружању адекватне заштите ради њиховог укључивања у нову средину;
4. остале наведене националне стратегије пружају начелну основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и ИРЛ којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја;
5. локална документа општине Вршац до сада се нису експлицитно бавила питањима од директног и непосредног значаја за избегло-прогнану популацију, мада су они препознати као посебно осетљива друштвена група, али без спецификованог програма. Њихови проблеми и потребе се не посматрају изоловано од потреба осталих угрожених група становништва општине Вршац;
6. програми и пројекти за избегле и ИРЛ који су до сада реализовани, као и они коју су у току, бавили су се стамбеним збрињавањем, грантовима за почетни бизнис и континуираном помоћи школској деци.

2. Анализа стања у локалној заједници извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у домену подршке избеглицама, ИРЛ и повратницима, и сагледавања

капацитета и слабости, као и могућности и препрека са којима се суочава заједница. Следи приказ SWOT анализе.

Анализа стања (SWOT анализа) у локалном систему подршке избеглицама, ИРЛ и повратницима

Унутрашње снаге локалног система	Унутрашње слабости локалног система
<ul style="list-style-type: none"> - стручан постојећи кадар, - искуство радне снаге, - техничка опремљеност, - политичка воља / заинтересованост локалне самоуправе, - практична функционисаност локалне самоуправе, - отворена/постојећа буџетска линија, - постојање социјалне заштите, - постојање образовних институција, - сензибилитет домицилног становништва, - активан однос избеглих и ИРЛ и заинтересованост, - велики број напуштених сеоских домаћинстава, - спремност привредних субјеката за помоћ и сарадњу / привредни потенцијали, - локални стратешки документ, - географски положај; 	<ul style="list-style-type: none"> - капацитети градске средине, - информатичка неповезаност (КИРС-повереништво), - недовољна наменска буџетска средства, - неадекватни начини изнајмања средстава, - недовољна информисаност о правима из социјалне заштите, - неусклађеност потребних нивоа локалне самоуправе (Ромски координатор), - неповерење повратника, - општа незапосленост, - недовољан и неповољан стамбени фонд, - непостојање базе података, - незаинтересованост повратника (немогућност укључивања – незнање језика), - нестручност повратника;
Спољашње могућности	Спољашње претње
<ul style="list-style-type: none"> - регионално удруживање, - стратешки документи на националном нивоу, - постојање заинтересованости за решавање питања реадмисије, - активан однос избеглих и ИРЛ и заинтересованост, - донације, - фондови, - постојање програма НСЗ за запошљавања и самозапошљавања, - опредељеност државе да помогне реинтеграцију, - медијим; 	<ul style="list-style-type: none"> - светска економска криза, - политичка нестабилност, - непотпуност (непостојање) законских оквира, - недостатак средстава, - недостатак обучености за аплицирање код фондова, - повећање броја незапослених, - транзиција, - слаба заинтересованост и информисаност повратника, - недостатак одлуке повратника за реинтеграцију (одлазе-долазе), - некоришћење медија.

Најважнији закључци анализе стања

Главна снага општине Вршац је искуство у партнерским пројектима и заинтересованости локалне самоуправе у изградњи социјалне сигурности и заштите. **Слабости општине** су присуство истих проблема код домицилног становништва, недовољна развијеност општине и недостатак цивилног сектора. Област самоорганизовања избеглица и ИРЛ је такође недовољно развијена. **Спољашње могућности** су повећана активност државе на овом плану уз помоћ

државних и покрајинских Фондова. Израда СП као олакшавање приступа фондовима. **Препреке** су нестабилна политичка ситуација и општа незапосленост као и ерозија друштвене вредности.

3. Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у општини Вршац које су диференциране на крајње кориснике/це ЛАП-а (различите групе избеглих, ИРЛ и повратника) и кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници/це услуга локалног акционог плана су радно способна избегла, ИРЛ и повратници која немају одговарајућу квалификацију за потребе привреде и лица која немају потребна лична документа.

Кључни актери општине Вршац који су на различите начине одговорни и/или укључени у активности везане за положај избеглица, ИРЛ и повратника су:

1. Повереништво Комесаријата за избеглице које ради на решавању статусних питања и препознавању свеобухватне проблематике избеглица, ИРЛ и повратника,

2. Општинска управа која обезбеђује основну документацију, а у складу са својим овлашћењима и надлежностима (извод из књиге рођених...)

3. Центар за социјални рад, као кадровски и стручно добро опремљена институција социјалне заштите која пружа помоћ у приступању правима из области социјалне заштите, а у складу са Законом о социјалној заштити и Одлуком о проширеним правима за општину Вршац,

4. Црвени крст, који спроводи програме хуманитарне помоћи угроженима, дистрибуцију хране, хигијенских пакета, обуће и одеће и других потрепштина,

5. Национална служба за запошљавање - Одељење Вршац која у оквиру својих редовних делатности евидентира и пружа помоћ у запошљавању избеглим и ИРЛ и повратницима,

6. Јавне службе које се у решавање проблема избеглица, ИРЛ и повратника укључују у складу са потребама и својим надлежностима.

Локални актери своје активности спроводе у сарадњи са:

- Комесаријатом за избеглице, који даје упутства и смернице за рад повереника за избеглице, а који се односе на статусна питања, питања смештаја и приступа свим основним правима;
- УНХЦР-ом у делу који се односи на интегративне програме становања, а које УНХЦР спроводи са својим партнерима;
- Српским демократским форумом, организацијом која већ неколико година спроводи пројекат прибављања докумената као и пружања правне помоћи за избегла и прогнана лица;
- Данским саветом за избеглице, организацијом која пружа правну помоћ за ИРЛ;
- Интерсосом као реализатором пројекта трајне интеграције кроз доделу грантова у грађевинском материјалу и откупом сеоских домаћинстава;
- носиоцима хуманитарних и развојних програма УНХЦР-ом и ИОМ-ом.

4. Анализу проблема је показала да су главни проблеми избеглих, ИРЛ и повратника у општини Вршац следећи:

- **Приступ личним документима, решавање статуса и личних докумената у РС:** великом броју избеглих и интерно расељених лица као и извесном броју повратника по основу споразума о реадмисији, основни проблем чини остваривање права на лична документа (држављанство и пребивалиште) у РС, због административних и финансијских потешкоћа у

прибављању докумената потребних за подношење захтева за пријем у држављанство и након тога за издавање личне карте. Велики део избегличке популације је управо због овога искључен из система социјалне заштите РС (право на материјално обезбеђење породице, туђа нега и помоћ, дечији додатак, родитељски додатак и др.). Такође је присутан и део избегличке популације који се још увек није определио за интеграцију и прихватање држављанства РС из страха да би то била препрека у остваривању или решавању до сада нерешених права у матичним земљама (имовинска прва, права на пензију, упис радног стажа и сл.). Одређени број повратничке популације такође нема чврсту одлуку за реинтеграцију (вишеструки повратници), што успорава и отежава остваривање њихових права у оквиру реинтеграције.

- **Стамбено питање, збрињавање и друштвена интеграција:** стамбени статус избеглих и интерно расељених лица је индикатор на основу кога се може оценити неравноправан положај ових лица у односу на домицилно становништво. Велики део избегличке популације је решио своје стамбено питање. УНХЦР и СДЦ су у сарадњи с локалном самоуправом и корисницима ових објеката, изградили куће у Влајковцу и Гудурици и станове у Вршцу. Мањи део породица је решио стамбени проблем куповином сеоских имања. И поред ових добрих резултата, још увек је становање кључни егзиистенцијални проблем. Повратници по реадмисији такође се суочавају са стамбеним проблема, обзиром да је један део те популације, уколико је имао решено стамбено питање, пред одлазак у иностранство отуђио – продао своју непокретност. Обзиром да су 2/3 повратника ромске народности, проблем са смештајем је увећан вишечланим и вишегенерацијским породицама које живе у неусловним просторима.

- **Приступ здравственој и социјалној заштити:** према Закону о здравственој заштити избегла и интерно расељена лица имају потпуно иста права као и домицилно становништво. Међутим, у овој области евидентни су велики проблеми у остваривању овог права, због нерешеног статуса већег броја избеглих лица, којима током пописа избеглица 2001/2005. године статус избеглице није потврђен или се нису на овај попис одазвала. Ова лица су или у поступку за добијање држављанства РС или још увек нису ни поднела захтев за добијање истог, немају у РС ни боравиште ни пребивалиште, те немају право на здравствену заштиту ни по једном основу. Међу овим лицима је велики број старих и болесних лица, која због неукости и болести веома тешко превазилазе административне препреке да би ово прво остварили. Недовољна брига о сопственом здрављу код избеглица и ИРЛ је пратилац њихових живота. Евидентирају се и појаве пострауматског ратног синдрома код избеглица и ИРЛ. Проблеми повратника по реадмисији у области приступа здравственој и социјалној заштити огледају се кроз непоседовање здравствене књижице (због незаинтересованости) као и личне медицинске документације (хронични болесници, деца).

- **Образовање деце и одраслих:** право на образовање се у пракси остварује у потпуности. Сва деца избеглих лица су укључена у образовни систем на свим нивоима школовања. Потешкоће се јављају једино међу децом расељених лица с Косова и Метохије као и деце повратника по реадмисији ромске националности, која су само делимично укључена у систем редовног школовања, због недостатка средстава, језичке баријере, недостатка школске документације из иностранства, нострификација, а посебан проблем имају деца вишеструких повратника која су приморана да у току једне школске године чак више пута прекину похађање наставе.

- **Висок проценат незапослених:** избеглице и ИРЛ у локалној заједници нису били обухваћени до сада ни једним пројектом Националне службе за запошљавање за преквалификацију или samozapoшљавање. Незапосленост је присутна у високом проценту међу избегличком и расељеничком популацијом. Због ниског степена образовања и неквалификованости, примарно међу интерно расељеним лицима с Косова и Метохије, али и међу избеглицама, овој популацији је веома тешко да нађе стално запослење, па се великим делом издржавају радећи слабо плаћене и нередовне сезонске послове или послове „на црно“. Део ове популације такође има административних потешкоћа у прибављању доказа о стеченој квалификацији у матичним земљама, као и доказа о оствареном радном стажу или праву на

пензију. Све ово доводи до израженог сиромаштва међу великим делом избеглих и расељених лица. У повратничким домаћинствима, у највећем броју случајева ниједан од чланова домаћинства није формално запослен, а на црно ради тек неколико. Међу повратницима, тек неколицина обавља посао сваки дан, што упућује на изражену незапосленост и велики ризик од социјалне искључености.

Полазећи од целовите слике проблема избеглица, ИРЛ и повратника, идентификују се следеће карактеристике њиховог положаја:

- недовољни и неодговарајући социјално-материјални подстицаји за интеграцију избеглих и ИРЛ, као и за реинтеграцију повратника;
- неодговарајућа подршка старим избеглим, ИРЛ и повратницима без породичне бриге млађих чланова;
- висок степен сиромаштва међу избеглицама, ИРЛ и повратницима;
- нерешено питање одговарајућег стамбеног смештаја избеглих, ИРЛ и повратника;
- слаба интегрисаност деце избеглица, ИРЛ и повратника;
- висок проценат незапослених избеглица, ИРЛ и повратника у локалној заједници;
- ИРЛ не поседују потребну личну документацију услед измештених или уништених матичних књига, неуспостављене системске сарадње с надлежним институцијама, као и великог броја непријављене новорођене деце;
- повратници по реадмисији неретко имају проблем с личном документацијом, нарочито за децу рођену у иностранству, као и с документацијом везаном за школовање деце.

Циљ активности на пољу унапређења демографске ситуације у Вршцу односи се на успоравање негативних трендова у кретању укупног броја становника и спречавања даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима. Планиране активности града Вршца су:

1. оживљавање природног прираштаја и регенерација становништва,
2. обучавање и виши ниво образовања – усклађивање образовања са актуелним потребама привреде, модернизовање система образовања, увођење кратких образовних семинара, посебно за водеће кадрове,
3. реинтеграција и флексибилност – интеграција дела становништва без посла, посредовање у запошљавању младих људи, подршка за превођење сиве економије у легалне токове и сл., побољшање услова за „маргинале“ групе, као што су избегла, интерно расељена лица и повратници по основу споразуму о реадмисији, затим хендикепирани, стари људи, недовољно образовани, итд,
4. подршка самозапошљавању – стварање повољних услова у руралним подручјима за самозапошљавање, преоријентацијом и преквалификацијом, стамбена изградња и откуп сеоских домаћинстава – за избегла, интерно расељена лица, младе брачне парове и стручњаке.

На основу идентификованих проблема, утврђују се могући правци за њихово превазилажење:

1. **Прављење социјалне карте;** потребна је теренска активност на детаљном истраживању социјалних потреба како би се добила реална слика индивидуалног стања и избегао колективан приступ што омогућује реалнију расподелу ресурса;

2. **Проширење активности** Центра за социјални рад и формирање мултисекторског тима за ефикаснији приступ и помоћ избеглицама и повратницима. Улога Центра са стручним

капацитетима које поседује, може значајније допринети целовитом задовољењу потреба избеглица, ИРЛ и повратника;

3. **Повезивање с локалним НВО** које би се бавили или се већ баве помагању избеглим, интерно расељенима, повратницима или Ромима чија проблематика је посебно тешка јер их у структури повратника има преко 60%;

4. **Формирање пројектног тима**, групе за израду пројеката и контакта с међународним организацијама које могу бити значајна подршка локалној самоуправи у решавању питања која су критична за избеглице, ИРЛ и повратнике, али и за локално становништво;

5. **Стручно образовање и обука**; проблем запошљавања избеглица, ИРЛ и повратника не може се решити без поправљања њихове образовне структуре. Могуће обуке треба да су повезане с локалним потребама привреде. Идеално је да приватни сектор буде укључен у дизајнирање курсева како би се задовољиле потребе локалних компанија.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Из претходних анализа може се закључити следеће:

1. специфичан статус општине Вршац умногоме ограничава поље деловања за решавање проблема ове циљне групе, иако општина Вршац има значајне капацитете за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника, нарочито у области људских ресурса, институционалног искуства и спремности локалне самоуправе да се бави питањима ове групе грађана;

2. нерешено стамбено питање вишечланих породица и проблеми у располагању сопственом имовином у земљама и местима порекла, значајно доприносе социјалном сиромаштву и неповољном квалитету живота избеглих, ИРЛ и повратника и представљају проблем саме локалне заједнице;

3. Имајући у виду лошу демографску ситуацију, смањење броја становништва и општу депопулацију, овај план представља део локалних напора усмерених ка поправљању овакве неповољне ситуације, активностима које су усмерене на стамбена решења, нарочито откуп домаћинства с окућницом.

4. постојање великог броја лица без правног субјективитета - „правно невидљивих лица“, тј. лица која нису уписана у матичне књиге на територији Србије, као и лица која су уписана у матичне књиге а не поседују одговарајућа лична документа, посебно припадници РАЕ заједнице који живе у неформалним насељима;

5. избегла, ИРЛ и повратници у општини Вршац имају неадекватни образовни ниво што у односу на структуру локалне привреде отежава њихово запошљавање и активно укључивање у живот локалне заједнице;

6. пасивност, слаба самоорганизованост, неповерљивост и лоша информисаност самих избеглих и интерно расељених лица, као и повратника, додатно доприносе њиховом незадовољавајућем положају и релативно ниском нивоу интегрисаности у локалну заједницу;

7. изузетно лош економски и друштвени положај интерно расељених жена (жене повратнице). припаднице РАЕ заједнице, које живе у неформалним насељима.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника:

1. Покренути иницијативу за већа финансијска издвајања из републичког и општинског буџета, а такође и иницирати формирање фонда за решавање стамбених проблема свих ратом погођених лица која се налазе на територији општине Вршац;

2. Умрежавање и ефикаснија сарадња локалне самоуправе и свих кључних актера значајних за решавање проблема избеглих, ИРЛ и повратника, уз коришћење свих стручних људских ресурса и досадашњег искуства различитих институција и организација;

3. Формирати Центар РАЕ заједнице за пружање помоћи и подршке у решавању проблема становника неформалних насеља из категорије избеглих, ИРЛ и повратника;

4. Организовати укључивање младих припадника РАЕ заједнице у основношколско образовање;

5. Повећати запошљавање преквалификацијом радно способних избеглих, ИРЛ и повратника за дефицитарна занимања и познате послодавце;

6. Обезбедити континуиране едукативне програме и обуке за жене припаднице РАЕ заједнице.

ПОГЛАВЉЕ 4.

Приоритетне групе

Критеријуми за одабир приоритетних група међу избеглим, интерно расељеним и повратничким становништвом су следећи:

- материјални и здравствени статус породица, тј. степен угрожености,
- бројност породице као приоритет,
- видљивост/невидљивост циљне групе и њених проблема,
- ресурси којима располаже локалне заједнице и овлашћења која има,
- активан приступ, односно спремност корисничке групе на активизам и самоорганизовање,
- избеглице и повратници који немају решено стамбено питање,
- избеглице, ИРЛ и повратници који имају тешкоће правне природе (нпр. нерешено питање личних докумената за ИРЛ и повратнике), и недовољан приступ информацијама.

На бази критеријума који су се пре свега заснивали на тежини и раширености проблема с којима се суочавају грађани из избегличке, ИРЛ и повратничке популације, овај акциони план ће примарно бити усмерен на следеће групе:

- самохрани родитељи,
- стара лица,
- деца без родитељског старања,
- жртве насиља,
- труднице,
- болесна лица,
- ОСИ,
- самачка домаћинства,
- незапослени радно способни,
- стамбено незбринуте породице,
- породице с већим бројем деце/лица без личних докумената,
- хронично оболела лица,
- Роми,
- лица која не знају језик,
- вишеструки повратници,
- повратници с образовним потенцијалом,
- повратници с проблемом идентитета.

ПОГЛАВЉЕ 5.

Општи и специфични циљеви ЛАП-а

Локалним акционим планом за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника, дефинисан је општи циљ који је реално могуће остварити у периоду 2012. – 2015. година, и то путем систематских и одрживих програма у општини Вршац. Постављени циљ се базира на анализи стања, локалних ресурса и капацитета, као и на утврђеним потребама избеглих, ИРЛ и повратника у општини Вршац, а у складу је с националним стратешким одређењима.

Општи циљ: Побољшање животног стандарда избеглица, ИРЛ и повратника решавањем стамбених питања, и економским оснаживањем и осамостаљивањем

Специфични циљ 1: у периоду 2012. – 2015. година, у складу с популационом политиком општине, стамбено збринути најмање 15 најугроженијих избегличких, ИРЛ и породица повратника откупом 15 кућа с окућницом;

Специфични циљ 2: у периоду 2012. – 2015. година, унапредити услове становања за најмање 40 породица избеглица, ИРЛ и повратника, обезбеђивањем средстава за грађевински материјал за завршетак започете градње стамбене јединице или адаптацију постојећих несуловних стамбених објеката;

Специфични циљ 3: у периоду 2012. – 2015. година стамбено збринути најмање 15 породица избеглица, ИРЛ и повратника, изградњом стамбеног објекта за социјално становање с могућношћу откупа;

Специфични циљ 4: у периоду 2012. – 2015. година економски оснажити најмање 35 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз пројекте доходовних активности;

Специфични циљ 5: у периоду 2012. – 2015. година економски оснажити најмање 15 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме доквалификације и преквалификације;

ПОГЛАВЉЕ 6.

Активности – задаци за реализацију ЈАП Табела локалног акционог плана

Специфични циљ 1: у периоду 2012. – 2015. година, у складу с популационом политиком општине, стамбено збринуту најмање 15 најугроженијих избегличких, ИРЛ и породица повратника откупом 15 кућа с окућницом							
Активности	Време од-до	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
1.1. Идентификовање најугроженијих породица	I квартал 2012. год	Идентификовано најмање 15 породица	Број идентификованих породица	Људски ресурси		Повереник	Општинско веће, месне заједнице
1.2. Идентификовање расположивих сеоских домаћинстава	II квартал 2012. год	Идентификовано најмање 15 слободних домаћинстава	Број идентификованих сеоских домаћинстава	Људски ресурси		Повереник	Месне заједнице
1.3. Прављење плана прикупљања средства за откуп сеоских домаћинстава	III квартал 2012. године	Направљен план и отпочети контакти с донатором	Број и заинтересованост донатора	Људски ресурси	120.000 евра	Локална самоуправа	Донатори, КИРС
1.4. Формирање комисије за одабир породица	IV квартал 2012. године	Формирана комисија	Решење	Људски ресурси		Локална самоуправа	
1.5. Одређивање критеријума за одабир	IV квартал 2012. године	Правилник о испуњавању услова	Усвојен правилник	Људски ресурси		Општинска комисија	КИРС
1.6. Обезбеђена финансијска средства за 15 сеоских домаћинстава	I, II квартал 2013. године	Обезбеђена средства за куповину најмање 15 сеоских домаћинстава	Износ обезбеђених средстава	Људски ресурси		Локална самоуправа	Идентификовани донатор, КИРС

1.7.Објављивање конкурса, јавни позив	II квартал 2013.	Објављивање јавног позива – конкурса	Расписан конкурс	Људски ресурси		Општинска комисија	КИРС
1.8.Избор породица	II квартал 2013.	Разматрање пријава	Изабрано најмање 15 породица	Људски ресурси		Општинска комисија	Донатор, КИРС
1.9.Реализација куповине (купопродајни уговор)	III квартал 2013. године	Купљено најмање 15 сеоских домаћинстава за најмање 15 најугроженијих породица	Број купљених кућа	Људски ресурси		Локална самоуправа	Породице, КИРС, Донатор
1.10.Усељавање породица	III и IV квартал 2013. године	Најмање 15 породица усељено у куће	Број збринутих породица			Општинска комисија, Повереник	Породице, КИРС, Донатор

Специфични циљ 2: у периоду 2012. – 2015. година, унапредити услове становања за најмање 40 породица избеглица, ИРЛ и повратника, обезбеђивањем средстава за грађевински материјал за завршетак започете градње стамбене јединице или адаптацију постојећих несуровних стамбених објеката

Активности	Време од-до	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
2.1.Идентификовати породице које имају потребе за подршком	I квартал 2012. год	Идентификоване породице које имају подршку за грађевинским материјалом	Број идентификовани породица	Постојећи људски ресурси		Повереник	Месне заједнице
2.2.Обезбедити средства - подршку за програм	I и II квартал 2012. год	Обезбеђење средстава за подршку за најмање 40 грантова у грађевинском материјалу	Број породица за које је обезбеђена подршка	Постојећи људски ресурси	180.000 евра	Локална самоуправа	КИРС Донатори

2.3.Израда критеријума за одабир приоритетних породица	III квартал 2012. године	Направљени критеријуми	Квалитет критеријума	Постојећи људски ресурси		Општинска комисија	КИРС
2.4.Одабир приоритетних породица	III квартал 2012. године	Одабрано најмање 40 породица	Број породица	Постојећи људски ресурси		Општинска комисија	КИРС
2.5.Расподела и уградња грађевинског материјала	IV квартал 2012. године	Подељена помоћ		Постојећи људски ресурси		Повереник, Општинска комисија	КИРС

Специфични циљ 3: у периоду 2012. – 2015. година стамбено збринати најмање 15 породица избеглица, ИРЛ и повратника, изградњом стамбеног објекта за социјално становање с могућношћу откупа							
Активности	Време од-до	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		
3.1.Идентификовање наугрожених породица	I квартал 2012.	Идентификација најмање 15 породица	Број идентификованих породица	Постојећи људски ресурси		Повереник Социјални радник	Центар за социјалан рад
3.2.Обезбеђивање и опремање адекватне општинске локације за градњу	II – IV квартал 2012.	Обезбеђење земљишта с инфраструктуром потребне површине	Површина идентификованог грађевинског земљишта	Људски ресурси		Локална самоуправа	
3.3.Прављење финалне конструкције и плана прикупљања средстава за изградњу	III и IV квартал 2012.	Направљен план и контакти са донаторима	Број заинтересованих донатора	Људски ресурси		Локална самоуправа	Донатори, КИРС
3.4.Израда пројектне документације и одабир извођача радова	I квартал 2013.	Пројектно решење, познат извођач радова	Идејно решење	Људски ресурси		Локална самоуправа	Донатор, КИРС

3.5.Отпочињање градње стамбених јединица	II квартал 2013.	Грађење стамбене зграде	Број изграђених станова	Људски ресурси	375.000 евра	Локална Самоуправа, извођач радова, надзорни орган	Донатор, КИРС
3.6.Формирање комисије за одабир породица	II квартал 2013.	Формирана комисија	Решење	Људски ресурси		Локална самоуправа	Донатор, КИРС
3.7.Одређивање критеријума за одабир породица	II квартал 2013.	Правилник о критеријумима	Усвојен правилник	Људски ресурси		Општинска комисија	Донатор, КИРС
3.8.Објављивање конкурса за доделу стамбених јединица	III квартал 2013.	Објављивање конкурса за стамбене јединице	Расписан конкурс	Људски ресурси		Општинска комисија	Локални медији
3.9.Прикупљање и обрада поднетих пријава	III квартал 2013.	Разматрање пријава	Број пријављених породица	Људски ресурси		Општинска комисија	
3.10.Одлука о расподели	III квартал 2013.	Одабрано најмање 15 породица	Број изабраних породица	Људски ресурси		Општинска комисија	Донатор, КИРС
3.11.Технички пријем стабених објеката	IV квартал 2013.	Изграђене стамбене јединице	Број изабраних породица	Постојећи људски ресурси		Локална самоуправа	
3.12.Усељавање корисника	IV квартал 2013.	Најмање 15 породица усељено	Број збринутих породица	Постојећи људски ресурси		Локална самоуправа	Донатор, КИРС

Специфични циљ 4: у периоду 2012. – 2015. година економски оснажити најмање 35 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз пројекте доходних активности

Активности	Време од-до	Очекивани резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и / или остали локални ресурси	Остали извори		

4.1. Презентовање програма непосредно и оглашавањем преко локалних медија	јануар – март 2012.	Одржане најмање две презентације са најмање 35 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко лок. радија и ТВ у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама. Број и врста медијских оглашавања	Постојећи људски ресурси		Повереник	Национална служба за запошљавање
4.2. Истраживање локалних потреба и потреба тржишта	јануар – март 2012.	Идентификоване области за економско оснаживање	Профилисана активност	Постојећи људски ресурси		Канцеларија за ЛЕР	Национална служба за запошљавање, Привредна комора, Удружења малих и средњих предузећа
4.3. Идентификовање заинтересованих лица за програм економског оснаживања	април 2012.	Идентификована заинтересована лица за програм	Број и обим заинтересованих особа	Постојећи људски ресурси		Канцеларија за ЛЕР, Повереник	Национална служба за запошљавање, Регионални центар за друштвено економски развој БАНАТ
4.4. Израда критеријума за одабир корисника овог програма	април 2012.	Израђена анализа идентификованих потреба и формиран критеријуми	Број анкетираних корисника	Постојећи људски ресурси		Канцеларија за ЛЕР, Повереник	Национална служба за запошљавање, Регионални центар за друштвено економски развој БАНАТ
4.5. Расписивање конкурса за заинтересоване кориснике	април – мај 2012.	Пријављени на конкурс	Број пријављених	Постојећи људски ресурси		Локални фонд за развој пољопривреде, малих и средњих предузећа	Фонд за развој АПВ, Покрајински секретаријати, КИРС, Донатори
4.6. Избор 35 породица које ће бити укључене у програм економског оснаживања	јун 2012.	Изабрано најмање 35 породица које ће бити укључене у програм доходних активности	Број породица које испуњавају услове конкурса	Постојећи људски ресурси		Канцеларија за ЛЕР, Повереник	Национална служба за запошљавање
4.7. Спровођење програма	јул – децембар	Програм економског оснаживања спроведен	Број породица које су прошле кроз	Постојећи људски	60.000 евра	Канцеларија за ЛЕР, Повереник	Национална служба за запошљавање

	2012.	за најмање 35 породица	програм	ресурси			
--	-------	------------------------	---------	---------	--	--	--

Специфични циљ 5: у периоду 2012. – 2015. година економски оснажити најмање 15 породица избеглица, ИРЛ и повратника кроз програме доквалификације и преквалификације

Активности	Време од-до	Резултат	Индикатори	Потребни ресурси		Одговорни актери	Партнер
				Буџет ЛС и /или остали локални ресурси	Остали извори		
5.1. Идентификовање потреба за одређеним занимањима и израда програма преквалификација	јануар – фебруар 2012.	Идентификоване потребе за одређеним занимањима и израђен програм преквалификација	Број и врсте дефицитарних занимања	Људски ресурси – запослени у НСЗ – Филијала Вршац		Повереник	НСЗ – Филијала Вршац
5.2. Презентација програма и јавно оглашавање путем медија	фебруар – март 2012.	Одржане најмање 2 презентација за најмање 15 потенцијалних корисника. Оглашен програм преко локалних ТВ станица у трајању од 7 дана	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима		Повереник	НСЗ – Филијала Вршац, Народни универзитет, локална самоуправа, локални медији
5.3. Израда критеријума за укључивање корисника у програме преквалификације и избор корисника у складу са критеријумима	март – април 2012	Формирани критеријуми за укључивање корисника у програме преквалификације, изабрани корисници	Број и врста критеријума, број изабраних корисника	Људски ресурси (радна група), Простор и опрема за рад		Повереник	НСЗ – Филијала Вршац, Народни универзитет
5.4. Припремање распореда обуке	мај 2012.	Направљен распоред обуке кандидата по	Број кандидата по занимањима,	Људски ресурси –		Радна група, надлежна	

		одговарајућим занимањима	време реализације обука по занимањима	радна група		особа Народног универзитета	
5.5. Реализација програма обуке	јун 2012. – мај 2013.	Одржане обуке за кориснике програма преквалификације. Обуку је успешно завршило најмање 15 полазника	Број и врста реализованих обука (врста занимања), број полазника који су успешно завршили обуке	људски ресурси, предавачи, простор	7.500 евра	Народни универзитет, Локална самоуправа	НСЗ Вршац
5.6. Информисање послодаваца о новим кадровима	мај 2013. – септембар 2013.	Одржани састанци са послодавцима из одговарајућих привредних области	Број послодаваца који су показали спремност да приме на пробни рад особе које су успешно завршиле обуку	Људски ресурси		Локална самоуправа	НСЗ Вршац, привредници Предузетници Локални медији
5.7. Праћење реализације и оцена успешности програма	Континура но, новембар- децембар 2013.	Прикупљање и анализирање информација о реализацији програма, оцењена успешност	Број и врста анализираних информација, број и врста извештаја и препорука	Особе задужене за праћење и оцењивање овог дела ЛАП-а		Локална самоуправа	Комесаријат за избеглице РС

ПОГЛАВЉЕ 7.

Ресурси/буџет

Процењено је да ће за реализацију локалног акционог плана за период 2012. – 2015. година, бити укупно потребно око 740.000 евра. Средства за реализацију овог локалног плана, обезбедиће се из различитих извора: делом из буџета локалне самоуправе, делом из донаторских средстава, односно помоћу пројеката који ће се развити на основу овог локалног плана, као и из других доступних извора.

Уколико се буду развијали програми социјалног становања и социјалног становања под заштићеним условима, локална самоуправа ће поред већ наведених средстава из локалног буџета, обезбедити и опремљено грађевинско земљиште за ове програме.

Поступајући у складу са донетим националним стратегијама, очекује се и финансијска подршка ресорних министарстава у реализацији активности ЛПА.

Процена цене коштања ЛПА ће се радити за сваку годину посебно, односно за сваки од специфичних задатака који су идентификовани.

У приступу реализацији овог ЛПА, полазиће се од идентификовања и коришћења свих већ постојећих ресурса у локалној заједници (како људских тако и материјалних), а инсистираће се на већој самоорганизованости и учешћу корисничке популације.

ПОГЛАВЉЕ 8.

Планови за примену

Аранжмани за примену ЛПА у општини Вршац обухватају локалне структуре и различите мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се:

1. структуре за управљање процесом примене ЛПА, и
2. структуре које су оперативне и примењују ЛПА.

Структуру за управљање процесом примене ЛПА, након његовог усвајања, представљаће Савет за управљање миграцијама и трајна решења. Савет за миграције ће, као део свог будућег рада, направити План управљања применом локалног плана. Савет за управљање миграцијама и трајна решења као управљачка структура има следеће задатке:

1. у потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене локалног плана;
2. именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат рационализације локалног плана;
3. обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника у локалној заједници;
4. одржава контакте са свим учесницима у реализацији локалног плана;
5. управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) локалног плана;
6. одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи.

Оперативну структуру за примену овог ЛАП чине институције, организације и тимови формирану у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу Локалног плана. У складу с ЛАП-ом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници- партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу с принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену локалног плана има следеће задатке и одговорности:

1. реализација локалног акционог плана;
2. непосредна комуникација с корисницима/цама услуга које се обезбеђују локалним планом;
3. редовно достављање извештаја координатору/ки Савета за управљање миграцијама и трајна решења о свим активностима на спровођењу локалног плана;
4. учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака локалног плана;
5. унапређење процеса примене локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене локалног плана. Планом комуникације, управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период, након 2013. год. припремаће Савет за управљање миграцијама и трајна решења уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Савет ће формирати и одговарајуће радне тимове. Механизми праћења, оцењивања успешности примене локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуација).

ПОГЛАВЉЕ 9.

Праћење и оцена успешности

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације) ЛАП-а је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2012. – 2015. година. **Евалуација** (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично – једном годишње и подносиће се извештај Скупштини Општине Вршац до половине децембра. Финална евалуација обавиће се на крају 2015. године. Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.

Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене локалног плана ће бити следећи:

- број нових услуга – локалних мера/програма за избегла, ИРЛ и повратнике;
- обухват избеглих, ИРЛ и повратника новим услугама и мерама;
- структура корисника/ца услуга и мера/програма;
- ниво укључености различитих актера у пружање услуга избеглим, ИРЛ и повратницима у локалној заједници;
- обим финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, ИРЛ и повратницима;
- структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, ИРЛ и повратницима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори).

Процесни индикатори за праћење и оцењивање успешности примене ЛАП-а су дефинисани у склопу табеле локалног акционог плана:

- број стамбено збринутих породица,
- број закључених уговора о раду,
- број лица која су добила сертификате о преквалификацији,
- број и врста едукативних радионица и број учесника,
- број потписаних протокола о сарадњи с одабраним НВО организацијама.

Методe и технике мониторинга и евалуације: За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете), извештавање и др. Савет за управљање миграцијама и трајна решења биће одговорна за праћење и оцењивање успешности рада на примени локалног плана акције, кроз мониторинг (М) и евалуацију (Е). Тим за МиЕ чине представници/це - стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно или посредно баве питањима избеглих, ИРЛ и повратника, као и представници/це корисничких група овог локалног плана. Савет за управљање миграцијама и трајним решењем ће својим планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног плана.